

## Náučný chodník Národná prírodná rezervácia Vyšehrad



Kraj:	Žilinský / Trenčiansky
Okres:	Turčianske Teplice / Prievidza
Geomorfologická jednotka:	Žiar
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	národná prírodná rezervácia Vyšehrad
Prístup:	bus Jasenovo a pešo po zelenej turistickej značke 2 km na západ (s prevýšením 200 m)
Východisko:	turistické rázcestie Pod Vyšehradom (Č × Z) nad Vyšehradským sedlom na štátnej ceste č. 519 medzi obcami Nitrianske Pravno, Vyšehradné a Jasenovo
Trasa:	turistické rázcestie Pod Vyšehradom (Č × Z) - Vyšehrad (829 m n. m.) - turistické rázcestie Čertova dolina (Č × Z)
Dĺžka, prevýšenie:	1,4 km, prevýšenie 160 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	stredne náročná trasa

**Zameranie chodníka:** prírodovedné, ochranárske, historické, archeologické

**Typ chodníka:** samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

**Nadväznosť na turistickú značku:** Trasa je súbežná s červenou (Cesta hrdinov SNP, E8) a zelenou turistickou značkou.

**Rok otvorenia:** 1982; 1995 a 2020 obnova a pretrasovanie

**Aktuálny stav:** Náučný chodník je v dobrom stave (2020).

**Textový sprievodca:** nie je

**Kontakt:** ŠOP SR, Správa CHKO Ponitrie, Samova 3, 949 01 Nitra, tel. 037 / 7764 900

**Poznámka:** Informačné panely sú inštalované v rámci chráneného územia so štvrtým stupňom ochrany prírody a krajiny, pohyb mimo značených trás je preto zakázaný.

## Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie ako geovedná i archeologická lokalita.

## Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

**Vyšehrad (829 m n. m.).** Zalesnený, vo vrcholovej časti bralnatý bezlesý vrch v strednej časti pohoria Žiar v jeho ústrednom chrbte. Výrazný vrchol budujú vrstvy odolných triasových gutensteinských vápencov, spočívajúcich na súvrstviach tzv. karpatského keuperu (pestré ílovce a zlepenca). Vápence vytvárajú na okraji výrazné skalné steny a veže. Na vápence sa viažu spoločenstvá xerothermnej a vápnomilnej lesostepnej vegetácie (o. i. ostrica nízka, ostrevka vápnomilná, klinček kartuziánsky), zvyšky prirodzených lesných porastov, hlavne bučín, na vápencových bralách rastú borovicové reliktné lesy. Skalnatý vrchol poskytuje takmer dokonalý výhľad.

**Národná prírodná rezervácia Vyšehrad.** Chránené územie východne od Nitrianskeho Pravna v strednej časti pohoria Žiar vyhlásené v roku 1973 na ochranu vápencového masívu vrchu Vyšehrad s lesostepnou vegetáciou a zriedkavými druhmi hmyzu.

**Hradisko Vyšehrad.** Terénne zvyšky hradiska nad obcou Jasenovo na bralatej vrcholovej časti vrchu Vyšehrad (829 m n. m.) uprostred pohoria Žiar. Pretiahnutá vrcholová stupňovitá plošina, na južnej a východnej strane ohraničená skalnými stenami a na západnej strane strmými svahmi, leží v strategickej polohe nad sedlom (579 m n. m.) s významnou komunikáciou prepájajúcou Ponitrie a Turiec, využívaným už v počiatočoch osídľovania Slovenska. Na ťažko prístupnom vrchu sú stopy osídlenia už od mladšej doby kamennej. Vznik hradiska sa na základe nálezov kladie do konca doby bronzovej a začiatku doby železnej. Najvýznamnejšiu úlohu zohralo ako výšinné hradisko vo veľkomoravskom období, kedy bolo regionálnym centrom. Neskôr jeho význam upadol, najmladšiu fázu osídlenia určujú mince z 15. storočia. Hradisko má zreteľné valové opevnenie, vnútorne rozčlenené na štyri nerovnako veľké časti s dvorcami. V súčasnosti areál hradiska spontánne zarastá náletovými drevinami.

**Žiar.** Rozlohou malé jadrové pohorie v západnej polovici Slovenska pretiahnuté v severo-južnom smere zhruba medzi Kláštorom pod Znievom, Skleným, Ráztočnom a Klačnom, ktoré sa vyzdvihlo ako hrasť pozdĺž zlomov, oddeľiac Hornonitriansku kotlinu a Turčiansku kotlinu. Na juhu sa na krátkom úseku stýka s Kremnickými vrchmi a na severe s Malou Fatrou. V južnej polovici má obnažené jadro z kryštalických hornín (granity, granodiority i ortoruly), v severnej (a na malej ploche aj v najjužnejšej) časti tvoria geologické podložie mezozoické sedimentárne horniny (vápence, dolomity, ílovce a ílovité

bridlice, kremence, pieskovce). Najvyšším vrchom sú na severe pohoria triasovými wettersteinskými dolomitmi budované Chlieviská (1 024 m n. m.) juhozápadne od Kláštora pod Znievom. Reliéf je prevažne členitý a zväčša má charakter vrchoviny až hornatiny. Na vápencoch a dolomitoch najvyšších vrchov (Chlieviská, Sokol 1 013m, Zniev 985 m, Vyšehrad 829 m) sa vyskytuje bralný reliéf a krasové formy, na plošinách závrty. Horstvo odvodňujú prítoky Turca, Handlovky a Nitry. Najvyššie polohy pokrýva ihličnatý les s prevahou smreku, v najnižších polohách sú dubovo-hrabové lesy, medzitým sú zmiešané lesy s prevahou buka. Na skalných vápencových alebo dolomitových bralách sú hojne zastúpené reliktné borovicové lesy a spoločenstvá skalných stepí. Plochejšie časti terénu v strednej a najjužnejšej časti zaberajú lúky a pasienky. Vrch Vyšehrad, výrazná vyvýšenina nad strategickým Vyšehradským sedlom s dôležitou komunikáciou, je významnou archeologickou lokalitou. Na jeho plochom skalnatom vrchole, chránenom bralnými stenami, sú stopy osídlenia od mladšej doby kamennej so zvyškami keltského i slovanského opevnenia.

## Obsah informačných panelov

1. Výhľad, vzácne druhy hmyzu, archeologické nálezisko
2. Horniny, rastlinstvo, fauna
3. Lesné porasty
4. Osídlenie, hrad
5. Rastlinné druhy
6. Ochrana prírody

Informačné panely v teréne nemajú vlastné názvy ani nie sú označené pojmom náučný chodník.











